

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov

ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petletnica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerati sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 484.

V Ljubljani, v četrtek dne 16. januarja 1913.

Leto III.

Mi in Ogrska.

Za Avstrijo gotovo ne velja kot političen aksiom, da se ne sme vtikati v zadeve drugih. V sedanjih balkanskih konfliktih vidimo to prav jasno. Albanija ni avstrijska, Turčija ni avstrijska, Srbija ni avstrijska, Bolgarija ni avstrijska, Rumunija ni avstrijska, Črna gora ni avstrijska. V zadeve vseh teh držav pa se meša Avstrija, kakor da gre za njeno najlastnejšo vprašanja. Sklicuje se na svoje interese in pravi, da jih mora varovati, ker je to njena dolžnost. Danes ne bomo preiskavali te dolžnosti. Le to konstatiramo, kar vidi ves svet: Avstrija smatra vmešavanje v zadeve drugih za svojo dolžnost.

Bliže od Albanije in Bolgarske nam je Ogrska, s katero živimo v najtesnejši zvezi, v tako tesni, da bi se monarhija morala imenovati »Ogrska«, če bi bilo za ime merodajno vprašanje, kdo ima prvo besedo in kdo vodi politiko. Ako se sme Avstrija brigati za balkanske reči, tedaj bi ji uljudno svetovali, naj se malo pobriga za ogrske razmere. Tam se godi zdaj nekaj takega, da bi se morali na tej strani Litve prav intenzivno brigati za to, kaj je in kaj bo pri našem sosedu.

Na Ogrskem se je razvil boj za splošno in enako volilno pravico. Prečastiti ogrski ministrski predsednik Lukacs je predložil parlamentu umetno zveržen koncept lopovščine pod naslovom »volilne reforme« in vse, kar je na ogrskem globusu neodvisnega, je v boju proti njegovi zločinski nakani. V Avstriji čitamo poročila o pripravah opozicije in socialnih demokratov, ter o bečarskih znamenih Tisza-Lukacseve klike; nihče pa ni slišal, da bi se bila oficijelna Avstrija kaj zmenila za to. Pa vendar bi bilo to veliko bolj važno, kakor njene skrbje za albanske meje in za Silistrio.

Grof Stürgkh smatra sebe za velikega političarja. Tako osebno prepričanje je nekaj lepega, četudi jih je po kraljestvih in deželah, zastopanih v državnem zboru, dosti, ki v tem ne soglašajo popolnoma z gospodom grofom. Vendar se sme od avstrijskega ministrskega predsednika pričakovati, da vsaj ni popolnoma slep za politične reči. Ljudje, ki so veliko manj od ministrskega predsednika, vedo že davno, da je med Avstrijo in Ogrsko velika odvisnost, in da niso Madjari odvisni od nas. Bolj narobe. Zadeva z argentinskim mesom je zadosten dokaz za to. Nabralo bi se pa lahko toliko primerov, da bi se lahko spisal debela knjiga o ogrski nadvladi. In da se Madjari tudi niso ženirali, če jim je kazalo, da so vtaknili svoj nos v avstrijske notranje zadeve, se lahko spozna iz zapisnikov ogrskega državnega zbora.

Kadar gre za tako važno reč v naši soseščini, kakršna je volilna pravica, imamo torej vsakega pravico, da se zanimamo zanjo. In če jo imamo, se je moramo tudi poslužiti; zakaj pri tem so resnično prizadeti naši interesi, bolj kakor v Draču in v Peči.

Personalno-realna zveza, ki obstoja med Avstrijo in Ogrsko, nujno povzroča, da vplivajo razmere ene države na razmere druge. To ni samo teorija; zakaj dejstvo, da je tako, čutimo v Avstriji prav neljubo. Nekdaj, ko je bila romantika še v veljavi, je šel po Evropi glas o viteških Madjarih, plamtečih za svobodo. Lažnjiv je bil že takrat; danes pa je ogrska polovica glavna zasloba avstrijske reakcije. Na vsako stran je zanjo poraben sedanji madjarski sistem. Enkrat služi kamarili »ogrske revolucionarstvo« za pretezo; drugič pa porabi nazadnjaštvo madjarske bečare, da iztlači

z njihovim »patriotizmom« iz avstrijske »lojalnosti« kar hoče. V Budimpešti pomoče Tisza opozicijo s policijo iz zbornice in napravi iz brambne reforme zakon; na Dunaju pa pade večina državnega zbora na treh in hitro sklene, kar se ji nalaga, ker se »iz patriotičnih razlogov« ne sme zaostati za Ogrsko. V zakonodajstvu gode madjarska oligarhija na prve gosli; madjarski fevdalci nam predpisujejo, koliko mesa smemo jesti.

V onem vprašanju, ki najbolj ovira delo in napredek v Avstriji, v narodnem vprašanju je sedanja Ogrska največja zapreka rešitve. Madjarska »državna ideja« je bila stvarnica onega dualizma, ki je zmedel narodno vprašanje kakor gordijski voz. Ni dovolj, da je problem že sam po sebi dovolj kompliciran; dualizem je razdelil vse narode razun Madjarov v dve različni državi, in v narodih, ki žive pod vladjo drugih, je nakupil toliko ogorčenja, da je narodnostno razmerje v monarhiji popolnoma zastrupljeno. Naj sodi avstrijska vlada kakorkoli: Da je za Avstrijo rešitev narodnega spora življensko vprašanje, se ne da utajiti. In zato je v interesu Avstrije, v interesu njene pomiritve, v interesu njenega napredka in razvoja, da izgine sedanji sistem na Ogrskem.

To hočejo tudi nemadjarske narodnosti na Ogrskem, to hoče ogrska opozicija, to hoče ogrsko delavstvo. Ali Tisza in Lukacs nočeta tega. Lukacseva volilna reforma gre za to, da prepreči vsako izpremembo sedanjega sistema; utrditi hoče fevdalizem na Ogrskem in ohraniti moč v rokah malega števila modernih roparskih vitezov.

Če hoče Avstrija ostati pohlevna dekla madjarske džentrije, tedaj naj prekriža roke, pa naj čaka, če bosta Tisza in Lukacs še enkrat zadavila ljudsko gibanje za splošno in enako volilno pravico na Ogrskem. Ali če razume grof Stürgkh, da ima kot ministrski prezident Avstrije služiti interesom Avstrije, tedaj je njegova dolžnost, da opusti svojo pasivnost in stori vse korake v prid splošni in enaki volilni pravici na Ogrskem. V Avstriji je bil njen sovražnik. Tem bolj bi jo moral privoščiti Madjarom. In kakšne korake avstrijski ministrski predsednik lahko napravi, mora sam vedeti.

Avstrija.

Kdo je pravzaprav Avstrija? Vsak čitatelj časopisov ima neprenehoma to ime pred očmi, zdaj v članku, zdaj v notici, v uradnih izjavah, v telegramih. Avstrija zahteva, Avstrija izraža svoje mnenje, Avstrija predlaga, Avstrija odklanja... Avstrija sem, Avstrija tja. Nazadnje ni čudno, če pograbi potrežljivega Avstrijca radovednost, pa bi se rad poučil, kdo je pravzaprav ta Avstrija, ki povsod posreduje, terja, ugovarja, nastopa in postopa. Spominjajoč se vsakovrstnih poukov iz šole in patriotično političnih predavanj smatra tak dobrodušni državljani samega sebe za kos Avstrije, češ Avstrija je naša širša domovina, jaz sem domovine sin, ergo sem del te Avstrije.

Toda glej: Kadar mu poročila z vseh vetrov pripovedujejo, kaj ukrepa Avstrija, se mu stokrat zazdi, da ne bi on nikdar tako ravnal, ampak morda ravno narobe ali pa popolnoma drugače. In če vpraša drugega Avstrijca, kaj bi bil on storil v tem ali onem slučaju, mu pogostoma tudi ta pove, da bi bil ukrenil to ali ono, nikakor pa ne tega, kar je ukrenila »Avstrija«. Kdo ve — če bi vpraševali po vsej Avstriji, bi najbrže zvedeli od ogromne večine Avstrijcev, da bi ravnali po svoji najboljši modrosti vse

drugače nego ravna — »Avstrija«. Nikakor torej ni gotovo, da smemo avstrijske državljane identificirati z Avstrijo, zlasti pa tedaj ne, kadar dela zagonetna »Avstrija« zunanjo politiko. Povsem gotovo pa je, da ne bi našla »avstrijska« balkanska politika toliko pristašev, kolikor potrebuje ena sama stranka volilcev, če bi se danes napravil plebiscit o njej. To se lahko smelo trdi, ker se ni živ krst zanjo navduševal, izvzemi nekoliko peres, ki so plačana za to navduševanje.

Če je mogoče, da vodi »Avstrija« politiko, s katero je vsa Avstrija nezadovoljna, da se v imenu Avstrije uganjajo reči, ki jih vsa Avstrija obsoja, nas mora mikati, da izvemo, kdo je sfiga, ki se odeva z našim plaščem, pa je sami ne poznamo.

Ljudstvo ni »Avstrija«. O tem smo že na jasnem. Parlament tudi ni. Zakaj če bi »Avstrija« danes napovedala vojno Ameriki ali pa Afriki, nima državni zbor na to nobenega vpliva.

Tudi delegacije niso »Avstrija«. Zakaj že dolgo jih ni na Dunaju ne v Budimpešti, »Avstrija« pa neprenehoma »deluje« — na Balkanu, v Londonu, v Peterburgu, v Berlinu itd.

Kdo torej? »Avstrija« je grof Berchtold in njegov tiskovni pomočnik Kania. Malo čudno je to slišati, ali vendar je tako.

Od leta 1867. je Avstrija »konstitucionalna« država. Celo demokratična pravijo da je. Od nikogar ni odvisna, in sama ima odločevati o svoji usodi. Parlament ima, ki zastopa ljudstvo in vlado, ki je odgovorna parlamentu. Če imajo posamezni državljani kakšne konflikte med seboj, jih urejajo sodišča. In če misli Avstrijec, da so mu oblasti prizadele krivico, ima vsakovrstne instance, da se pritoži. Ali v najvažnejših zadevah, ki se lahko tičejo njegovega in njegovih sinov življenja, njegovega in vse njegove družine imetja, nima Avstrijec nobene besede, tudi vsi Avstrijci skupaj ne. V takih vprašanjih je grof Berchtold »Avstrija«. Če je grof Berchtold moder, piše ves svet o modrosti »Avstrije«, če pa grof Berchtold strelja kozle, javlja brzojavna žica od zapada do vzhoda in od severa do juga: »Avstrija« strelja kozle.

S tem dejstvom bi se se mi sprijaznili, če bi imeli kakšno nebeško garancijo, da se je v grofovi glavi zbrala vsa smetana avstrijske modrosti. Žal, da nas poučuje vsakdanja zgodovina drugače. Malo vidimo modrega, veliko pa ustreljenih kozlov. In čas ni daleč, ko jih bomo morali drago plačevati. Nihče nas ne bo tedaj vprašal, če nam je bil ta lov všeč ali ne; grof Berchtold igra svojo igro, za izgubo bo pa prebivalstvo poseglo v žep. In že zdaj vemo, da bo izguba prav kavalriska.

Avstrijcem očitajo včas, da so patriotični ljudje. Če je na tem kaj resnice — in lojalni podaniki, kakršni smo, pač ne smemo dvomiti o tem — bi bila doba res že zrela, da bi se iz patriotizma uprli temu. Ljubezen do domovine mora biti baje idealna in mora navdušeno doprinjati k miru; ne govorimo torej danes o milijonih in milijardah, ki so šla zadnje mesece rakom žvižgat — na »oltarju domovine« jih namreč ne bo najti — ampak patriotične duše bi šle lahko vase in se zamislile in vprašale, koliko ugleda je Avstriji pribavilo postopanje »Avstrije« v Prochaskovi aferi, koliko ljubezni je Avstrija utržila vsled ravnjanja »Avstrije« v balkanskih vprašanjih, koliko časti je Avstriji prineslo intriganje »Avstrije« med vladami, ki niso naše. Nemara bi tedaj dobri državljani

vendar spoznali, da bi bilo bolje, če bi postali Avstrijci sami ne le Avstrija, ampak tudi »Avstrija«, ker je ves naš konstitucionalizem in demokracizem sama spaka, dokler je kakšen Aehrenthal ali grof Berchtold lahko »Avstrija«. To da bi bilo tedaj tudi za avstrijske mošničke bolje, menda ne bo oviralo patriotizma.

Mali finančni načrt.

Poročali smo v »Zarji«, da je sklical načelnik finančnega oddelka zastopnike strank na posvetovanje o malem finančnem načrtu. Značilno je, da ni povabil niti enega pravega ljudskega zastopnika, nobenega socialno demokratičnega poslanca. Dr. Urban pač ve zakaj. Gospodje se boje kritike, opravljene kritike, ker finančni načrt, ki bo prihodnji mesec predložen poslanski zbornici, obremenjuje po lepi stari avstrijski navadi zopet ljudstvo. Dobro bo, če si ogledamo nekoliko bližje »mali« finančni načrt, ki ga je izdelal nemški nacionalni doktor Steinwender.

Sodrug dr. Renner je 12. junija lanskega leta podal v imenu socialno demokratičnih članov finančnega oddelka naslednjo izjavo: »Odklanjamo povišanje naklad na pivo in žganje. Nasprotno smo pa pripravljani, da priznamo povišanje onih davkov, ki obremenejo posredno razrede, ako se porabijo povišani davčni dohodki za povišanje plač državnim uslužbencem, železničarjem in državnim delavcem. Delo pri takem zakonu hočemo tako pospešiti, da bo končano še pred poletnimi počitnicami.« Meščanske stranke, slepe za vsako dobro stvar, so seveda odklonile predlog socialnih demokratov. Povišati davke posrednega razreda, to se jim zdi greh vseh grehov. Ni se jim ljubilo delati in zato je finančni odsek od 12. junija dalje spal, dokler se ni v decembru lanskega leta oskobil dr. Steinwender in izdelal »mali finančni načrt«, o katerem se naj posvetuje finančni odsek.

Dr. Steinwenderjev načrt ne nalaga najtežjih bremen posredujočim stanovom, temveč ljudstvu, ki živi iz rok v usta. Po njegovem načrtu naj se zviša davek na žganje in sicer za 50 vinarjev pri vsakem litru čistega alkohola. To pomenja, da se bo podražil vsak liter žganja za 12 vinarjev. Njegov načrt ne bo obremenil velikih posrednikov, temveč delavstvo, ker država bo še nadalje plačevala grofovskim in knežjim žganjekuharjem one zloglasne nagrade. Da bi opravičil dr. Steinwender ta odloziti davek, pravi, da naj se iz donoskov tega davka zvišajo plače učiteljstvu vseh avstrijskih dežel. Vse dežele bi dobile okoli 40 milijonov kron od tega davka, a ne bi bile vezane, da porabijo te šnopsarske milijone ravno za povišanje učiteljskih plač. Dr. Steinwender upa v lepem optimizmu, da dežele ne bodo pozabile, kadar dobe milijone, na učiteljstvo. Najbrže pa učiteljstvo vseh avstrijskih dežel, zlasti pa še kranski, ni tako optimistično, kakor dr. Steinwender.

Da bi nihče ne mogel očitati dr. Steinwenderju pristranosti, je v finančnem načrtu skrbel tudi za to, da se zvišajo davki posrednega razreda: osebna dohodnina onih davkoplačevalcev, ki imajo nad 10.000 kron dohodka, naj se nekoliko poviša, in profit, ki ga dobivajo upravni svetovalci akcijskih družb, naj se obdavi s posebnim davkom. Ali tudi to povišanje davkov posredujočih razredov je doktor Steinwender posladkal, da se ne bodo držali preveč kisle, kadar bodo morali od svojih lastnih dohodkov prispevati k državnim stro-

F. DOSTOJEVSKIJ:

Cuden poštenjak.

(Novela.)

Odpravljaj sem se v urad. Kar stopi v sobo Agrafera, moja kuharica, perica in gospodinja ter prične, v mojo veliko začudenje, govoriti z menoj.

Dotle je bila vedno tiha. Razen par potrebnih besedi o kosilu, o gospodinjstvu, nisem čul od nje celih pet let nepotrebne besede.

»Prihajam k vam, gospod,« prične nena-doma... »Oddajte vendar sobo.«

»Katero neki?«

»Sobico poleg kuhinje. No, saj veste.«

»Čemu?«

»Čemu? Čemu vendar oddajajo ljudje sobe? No, pa saj veste.«

»Pa komu naj jo oddam?«

»Komu neki! Človeku, ki jo išče. No, pa saj veste.«

»Ljuba moja, soba je premajhna, niti za posteljo ni dovolj prostorna. Kdo naj stanuje v taki sobi?«

»Čemu stanovati! Da ima le posteljo, stanuje lahko pri oknu.«

»Pri katerem oknu?«

»No, pa saj veste? Kakor da ne bi znali. Pri oknu v predsobi. Ondi lahko sedi, šiva in dela vse, kar hoče. Tudi na stolu lahko sedi; ima namreč stol, mizo; — sploh vse ima.«

»In končno, kdo je to?«

»Dober, izkušen človek. Kuhala mu bom jaz. Plačal mi bo za hrano in stanovanje tri rublje na mesec.«

Vendar sem izvedel po trupolnem izpraševanju, da je neki mož pregovoril Agrafero,

ali jo pa na drug način pridobil, da bi mu oddala sobo poleg kuhinje. Predobro sem vedel, da je zaman vsak ugovor. Kar si je izmislila Agrafera, se je moralo tudi izvršiti; sicer ne bi mirovala. Kadar ji kaj ni ugajalo, se je takoj namrdnila. Tako kuhanje je trajalo običajno tri do štiri tedne. Trpel sem pri tem na hrani, manjkalo je perila, tla so bila neočejena, kratkomalo, dan za dnem mi je bolj nagajala, dokler se ni zopet ohladila njena jeza. Često sem pa opazal, da ni bila stara, tiha ženica zmožna trdno sklepati, niti obdržati sklepov. Če nisem ugodil njenim prošnjam, sem jo moralno izmučil, kar je vsled njene trmoglavosti dolgo trajalo. A tudi sam sem si miru želel nad vse, zato sem se vedno trudil ugajati njenim prošnjam.

»Pa se je izkazal vrednega našega zupanja z listinami, nemara s potnim listom?«

»Gotovo! Pošten, nad vse izkušen človek je, in zagotovil mi je tri rublje na mesec!«

Takoj drugo jutro se je priglasil v mojem ponižnem, samotnem stanovanju nov gost; toda niti najmanjše se nisem ozlovoljil, na tistem sem se celo razveselil. Živel sem osamljen sredi mesta kakor puščavnik sredi gozda. Deset, petnajst let zapuščenosti, vedno eni ljudje... Agrafera... vedno ena soba, to je gotovo brezbarvna perspektiva. Zda pa se priseli k meni nov, tihi človek; — meni je bil v tej samoti božji blagoslov!

Moje zaupanje do Agraferne me ni varalo: Moj sostanovalec je bil izkušen človek. Njegove listine so mi pričale, da je doslužen vojak; to bi bil tudi na prvi pogled spoznal, tudi če ne bi bil prečital listin. Bil sem zadovoljen z Astafijem Ivanovičem, svojim novim sostanovalcem. Najbolj so me zanimala slikovite nje-

gove zgodbe iz prešlih dni. Take pripovedke so človeku v samotni večer kakor kupi zlata.

Povedal mi je zgodbo, ki je učinkovala name kakor malokatera. Do tega, da mi jo je zaupal, ga je privedel sledeči slučaj:

Bil sem sam doma; Agrafera in Astafi sta odšla po opravkih. Kar začujem, da se odpirajo vrata pri vhodu, in takoj pogledam kdo da je. No glej, v predsobi je stal tuj deček dokaj majhne postave, brez povrhnjice, v samem suk-ničju, čeprav so že pihali ostri jesenski vetrovi.

»Kaj iščeš tukaj?«

»Z gospodom uradnikom želim govoriti. Saj stanuje tukaj gospod Aleksandrov?«

»Tu ne stanuje nihče z imenom Aleksan-drov; z Bogom.«

»Ni mogoče; saj mi je vendar hišnik po-vedal, da stanuje tukaj,« je rekel nepričakovani gost in se skrbno oziral proti izhodu.

»Izgubi se, bratec, izgubi, z Bogom!«

Drugi dan, popoldne, ko mi je Astafi Iva-novič umrljal nov suknič, je zopet nekdo smuknil v predsobo. Skozi priprta vrata sem gledal na prišleca.

Deček, ki me je bil že včeraj posetil, je stal sredi predsobe in pred našimi očmi hladno-krvno »šel« moj novi povrhnj raz kljuko, ga zvil, del pod pazduho in smuknil hitro po stop-nicah, Agrafera je prisostvovala tej igri, a od začudenja ni mogla niti ziniti. Mirno je stala in gledala, da je odnesel moj novi povrhnj. Astafi Ivanovič je tekkel za tatov. Ves zasopel je pri-tekkel nazaj, a s praznimi rokami. Fant mu je utekel!

»Smolo imam, Astafi Ivanovič. Sreča, da mi ni odnesel še pelerine; sicer bi nam slaba predla zaradi tega lupeža.«

A glej, Astafi Ivanovič se je tako vznemi-ril, da sem ob pogledu nanj pozabil na tatvino. Ni se mogel umiriti. Odlagal je svoje delo in iznova pričenal. Pravil mi je venomer, kako urno je tat snel moje suknič in bežal, da ga ni bilo moči ujeti. Zopet se je polotil dela, a znova ga dal iz rok, pa letel k vratarju in ga zmerjal, zakaj pušča take ljudi v hišo. Priletel je v na-glici nazaj in ozmerjal Agrafero. Med delom je mrmljal in se ježil sam nad seboj, češ kako je mogoče, da mu odnese tat izpred oči suknič, ko je bil komaj za dva koraka oddaljen od ne-poštenjaka.

Kratkomalo — Astafi Ivanovič je bil sicer mož poštenjak, ali preveč se je vznemirjal.

»No, dobro naujo je zvedel za nos, Astafi Ivanovič!« sem mu pripomnil zvečer pri čaju. Bilo mi je strašno dolgočasno, zato sem ga skušal spraviti na pogovor o tatvini, ki se mi je dozdevala skoraj komična vsled neprestanega spominjanja in jeze pripovedovalca.

»Milostljivi gospod! Jezi me tatvina, če-prav nisem oškodovan. Po mojem mnenju ni hujšega zločinca od tatu. Brez pomisleka ti ukrade trud, poln pota, ukrade čas... to je zlodej, ne človek! — Vam je to vseeno, milost-ljivi gospod, niti za svojo lastnino se ne zme-nite.«

»Res je, res, Astafi Ivanovič, rajši sežgem stvar, kakor da jo pustim tatu.«

»Ampak vendar! So pa tudi tatovi, ki so pošteni... Zgodilo se mi je, da sem našel po-štenega tatu.«

»Kaj, poštenega tatu? Kako je mogoče, da je tat pošten? Ni verjetno, Astafi Ivano-vič!«

»Resnično, resnično! Kako neki more tat pošten? To ni mogoče... Hotel

Odborova seja podružnice lesnih delavcev se vrši danes točno ob 6. zvečer v društvenih prostorih. Polna udeležba potrebna!

Komisija za sestavo kandidatov za prihodnji občni zbor mizarske podružnice ima danes svojo sejo v društvenem lokalu, točno ob 6. zvečer.

Seja kovinarjev. V petek 17. t. m. ob 6. zvečer takoj po delu je skupna seja novoizvoljenega odbora in nadzorstva v drašveni sobi, Selenburgova ulica 6.

Zadnje vesti.

SRBSKO ZADOŠČENJE.

Dunaj, 16. januarja. Snoči je dobilo ministristvo za zunanje zadeve brzojavno obvestilo, da so včeraj v Prizrenu slovesno razobesili avstroogrsko konzularno zastavo in da se danes izvrši enaka slovesnost v Mitrovici. (Ljuba duša, zdaj imaš mir!)

Belgrad, 16. januarja. Razobešenje avstrijske zastave se je izvršilo po programu.

FINANČNA REFORMA.

Dunaj, 16. januarja. (Posebno poročilo.) Posvetovanja vladnih strank o finančnem programu doslej še niso rodila definitivnega uspeha in pogajanja se bodo danes nadaljevala. Vse vladne stranke — krščanski socialci, nemški nacionalci, slovenski klerikalci, meščanski Čehi in Poljaki — so se načeloma že izrekle za nove davke, da ugođe vladni in da zakrpajo bankrotne deželne blagajne. Glavne težave obstajajo v razdelitvi plena; glede ključa, po katerem naj se deželam namenjeni zneski razdele med poedine kronovine. Še ni dosežen sporazum in v tem pogledu se močno križajo nazori delegatov.

PREISKAVA O NAKUPU HOLANDSKEGA TOBAKA.

Dunaj, 15. januarja. Preiskovalna komisija o nakupu holandskega tobaka, ki jo je bil izvolil proračunski osek, je danes končala svoje delo. V preiskavi je izdala poročilo, da je sedanji sistem nakupovanja od vseh najboljši in da je tobakna uprava ravnala povsem korektno in varovala interese državnih financ. Komisija izreka, da so vsi tozadevni očitki neosnovani.

NEZGODA NA MORJU.

Trst, 15. januarja. Avstrijski ladja »Virginia«, ki vozi premog, je včeraj nasledila pri Rovinju in se nahaja v nevarnem položaju.

DALMATINSKO JEZIKOVNO VPRAŠANJE.

Zadar, 16. januarja. »Narodni List« ostro polemizira z italijanskimi poslanci zaradi njihove akcije v zadevi jezikovnih naredb, in pravi, če bi vlada količkar popustila, bi to povzročilo ogorčen boj za absolutno izključno vladno hrvaškega jezika.

Zadar, 16. januarja. Predsednik deželnega zbora Ivčević se je odpeljal na Dunaj v zadevi jezikovnega vprašanja.

PALLAVICINI NA AVDIENCI.

Dunaj, 15. januarja. Avstro-ogrski poslanik v Carigradu mejni grof Pallavicini je bil v soboto in nedeljo na Dunaju. V nedeljo ga je cesar sprejel na avdienci, ki je dolgo trajala.

BOSANSKO JEZIKOVNO VPRAŠANJE.

Sarajevo, 16. januarja. Zaradi jezikovnega vprašanja je nastala nova kriza. Dokler se ne reši, ni misliti na to, da bi se sklical sabor. Stranke odločno vztrajajo na svojem stališču.

IMENOVANJA V BOSNI.

Sarajevo, 16. januarja. Hodže (mohamehanski duhovniki) so sklenili predlagati cesarju bivšega profesorja Džemal Edin Cundečevića za Rejs Ulemo (deželnega glavarja mohamedanske cerkve).

Sarajevo, 16. januarja. Podpredsednik zbora Mandić označuje vest »Hrv. Koresp.«, da je imenovan za načelnika novega najvišjega računskega dvora, za izmišljeno.

SLAMAŽA MADJARSKIH OLIGARHOV.

Budimpešta, 16. januarja. Budimpeštanska cerkva je soglasno oprostil odgovornega urednika socialno demokratične »Nepszava«, ki ga je ogrska strahovlada posadila na zatožni klop. Četudi da se je z dvajsetimi članki pregrešil zoper javni mir in red. (Oprostila razsodba je najhujša moralna klotofa za ogrske mogotce, ki skušajo z najpodernejimi persekucijami zatreti socialno demokratično glasilo.)

PODPORE ZA REZERVISTE.

Budimpešta, 16. januarja. Družinam rezervistov, ki so bili poklicani na vojaško službovanje, ni doslej še nobena podpora izplačana. Državni tajnik Karasson pravi, da se bo stvar uredila. Doslej se je zavlačila zaradi težavnih razprav s finančnim ministrom. Kakšen znesek bo za to potreben, se še ne ve.

VELEIZDAJNISKE AFERE.

Dunaj, 15. januarja. Iz Udimpešte poročajo, da je policija v Baji zaprla finančnega komisarja Milana Antića, ki je obdolžen veleizdajstva, češ da se je v uradu vedel sovražno napram državi. Izročili so ga sodišču v Segedinu.

Štirinajstleten »veleizdajalec«.

Budimpešta, 15. januarja. V Moholu so aretirali 14letnega fantiča Savo Pilića, ko so se otroci igrali »vojsko«, je baje dejal: »Le počakajte, Madjari! Naši srbski bratje bodo kmalu na Ogrskem, potem Vas pa poženo!«

TISZA IN NJEGOVE AFERE.

Budimpešta, 16. januarja. Vsled dvoboja med Tiszom in Karolyjem je prišlo v narodni kazini od sporov. Po nekem dogovoru se morata pri vsakih dopolnilnih volitvah voliti dva člana vladne stranke in dva člana opozicije v odbor. Nekateri prijatelji Tisze mu hočejo zato, ker mu grof Karoly ni hotel seči v roko, pribaviti zadoščenje na ta način, da bi ga volili v načelstvo. Če se to zgodi, bo vodstvo kazine razbito. (Svetovna katastrofa pa to tudi ne bo.)

NOV ZAKON V »VARSTVO« STAKOKAZOV NA NEMŠKEM.

Berlin, 15. januarja. Na današnji seji nemškega državnega zbora je državni tajnik za notranje zadeve dr. Deibrick napovedal novo zakonito »varstvo« za stakokaze. Dejal je, da prepoved štrajkarske straže ni primerno sredstvo za »zagotovitev osebne svobode« delavcem, ki hočejo delati: v to svrhu je potrebna sistematična premenba kazenskih določil, ki jo vlada že pripravlja. Za preprečevanje izgrediv, je dejal minister, zadoščajo sedanji zakoni.

FRANCOSKE VOLITVE.

Pariz, 16. januarja. Na včerajšnji poizkusni volitev je bilo povabljenih 748 senatorjev in poslancev. Udeležilo se jih je 633. Volitev se je pričela ob 2. popoldne in je imela sledeči rezultat: Poincaré 180, Pams 174, Dubost 107, Deschanel 83, Ribot 52, Jean Dupuy 22, Delcassé 7, Forichon 4, Clemenceau, Pichon in de la Roche Vernet po en glas. Pri drugi volitvi zvečer je dobil Pams 283, Poincaré pa 273 glasov. Dubost je odstopil v prid Pamsovi kandidaturi, Deschanel pa brezpogojno. Ribot je izjavil, da pri drugi poizkusni volitvi ne nastopa, pridruže si pa odločitev. Vendar mislijo, da je zdaj le s Pamsovo in Poincaréjevo kandidaturo resno računati. Danes popoldne bo tretje poizkusno glasovanje.

Pamfleti zoper Poincaréja in Pamsa.

Pariz, 16. januarja. Na zborovanju republikanskih parlamentarcev, sklicanem v svrhu predsedniške volitve za poskušajo, so bili razdeljeni med udeležence anonimni pamfleti, v katerih so nakopičeni osebni napadi na zasebno življenje ministrskega predsednika Poincaréja in poljedelskega ministra Pamsa. Pamfleti, ki so tiskani na pisni papir poslanske zbornice, so zbudili splošno ogorčenje.

KRALJ, KI SE POSVETUJE Z — REPUBLIKANCI.

Madrid, 15. januarja. Snoči se je podal — na kraljevo vabilo — voditelj španskih republikancev, Ascarate v kraljevo palačo. Razgovor kralja z republikanskim voditeljem je trajal dobro uro in se je gibal okoli socialnih in političnih vprašanj. Kralj je z največjim zanimanjem poslušal Ascaratova izvajanja.

Madrid, 15. januarja. Posvetovanje kralja, ki se očividno ne čuti prav trdnega v svojem sedlu, te napravil na javnost ugoden vtisk. Neprijetno je zadel kraljev korak le reakcionarne kroge.

ANGLEŠKA SE HOČE POLASTITI SIRIJE.

Jeruzalem, 15. januarja. Po vsej Siriji se je razvila močna agitacija z namenom, da bi Angleška zasedla deželo. Zlasti živahno gibanje se je razvilo v Damasku in Bejrutu. V obeh mestih delujeta dva angleško-mohamedanska komiteja, da pregovorita prebivalstvo k zahtevi po angleški osvoboditvi. Kitchenerjev tajnik je pretečeni mesec obiskal mesta Bejrut, Damask, Jafo in Kajfo. Ob njegovi prisotnosti so imeli mohamedanci po teh mestih zborovanja. Mohamedanci so odposlali tudi na angleški glavni konzulat v Bejrut odposlanstva s prošnjo za varstvo mohamedanskega življa v Siriji po Angleški. V Bejrutu imajo mohamedanci ponudbo zborovanja, da se posvetujejo o načinu za omogočitev angleške intervencije. Francoska kolonija je vsled tega gibanja močno razburjena. Menijo, da je to gibanje Angleška umetno zanetila z namenom, da se polasti damaske železnice. Angleška bi podaljšala to železnico do perzijskega zaliva, in bi s tem paralizirala nemško trgovino na železniški progi v Mezopotamiji, ki se gradi.

ITALIJANI NA EGEJSKIH OTOKIH.

Atene, 16. januarja. Poluradni list »Hestia« objavlja ogorčen članek o ravnanju Italijanskih oblasti napram prebivalcem otokov, katere so Italijani zasedli v času tripolitanske vojne. »Hestia« pravi, da je bilo pod Turki več svobode kakor pod španskim sistemom Italijanov. Prebivalci nimajo nobene brzojavne zveze z deželo. Pisemska tajnost se krši, če kdo kaže grško mišljenje in izraža željo, da bi se otoki združili z Grško, ga kruto kaznujejo.

SRBSKA SKUPŠTINA.

Belgrad, 16. januarja. Mladoradikalna stranka zahteva, da se skliče Skupština.

BALKANSKA VPRAŠANJA.

Skupna nota.

London, 15. januarja. »Association Press« javlja iz merodajnih virov: »Karkoli je preprečilo skupni korak velesil, more biti le malenkostno in ne povzroči nobenih težav za sporazumno izročitev skupne note.«

Turški veliki svet.

London, 15. januarja. Reuterjeva agentura javlja, da niso dobili turški delegati do snoči nobenega obvestila o razpravah velikega sveta v Carigradu. Prihodnji koraki delegatov so odvisni od tega posvetovanja. Turški delegati se vzdržujejo vseh sprejemov, ki se prireajo v čast pooblaščenecem.

Bolgarski delegati.

London, 15. januarja. »Daily News« pravi, da je bolgarska vlada pozvala svoje delegate, naj zapuste London. Ali delegati, ki imajo brezpogojno pooblastilo, so sklenili, da odpotujejo le tedaj, če bo odgovor Turčije na skupno noto velesil nepovoljen. Bolgari so o tem obvestili ostale balkanske delegate.

Izjave Daneva.

London, 15. januarja. Dr. Danev je dejal poročevalcu »Daily Newsa«: Prišli smo sem po mir, ne po vojno. Pogajanja ne prekinemo, dokler ne bo izročena nota velesil, da bi Turčija imela priliko za odgovor. Bolgari ne govorimo

mnogo, ampak delamo. Kadar pride čas, nastopimo odločno.

Ferdinandovo potovanje.

London, 16. januarja. »Times« meni, da je potovanje kralja Ferdinanda in njegovih ministrov v Slivin (Mustafa paša) v zvezi s predstoječim zavzetjem Odrina. Slišati je, da hočejo Turki prej spraviti Juzuf Izedin efendija, ki ima biti svoj čas določen za prestolonaslednika, na varno iz Odrina.

Pogajanje ni prekinjeno.

London, 16. januarja. Grški delegati pravijo, da je bila vest, da so balkanski pooblaščenici sklenili prekiniti pogajanje, prenaplena in da je bila objavljena v pregrobi obliki. Doselej še ni sklenjeno nič definitivnega.

Rešid-paša ne dá Odrina.

Dunaj, 16. januarja. V nekem intervjuju je turški delegat Rešid-paša dejal, da so Turki izročili svojo zadevo Sir Edward Greyu. Če najde on podlago, na kateri bi se mogla zopet sklicati seja, se Turki ne bodo upirali. Če hočejo zavezniki odpovedati premirje, so Turki pripravljeni. Odrina pa ne dajo. Tudi če bi Odrin padel, ga bodo Turki zahtevali zase pri razpravah o miru.

Koraki, ki niso v zvezi.

Dunaj, 16. januarja. V tukajšnjih političnih krogih zatrjujejo, da ni nobene zveze med skupnim korakom velesil in onim, ki ga nameravajo balkanski zavezniki storiti sočasno s prvim.

Turška narodna skupščina.

Pariz, 16. januarja. »Echo de Paris« javlja iz Carigrada, da je veliki vezir Kamil-paša, ki želi, da bi se sklenil mir in da bi se končalo vznemirjanje Evrope, za sedaj odgodil sklicanje velike narodne skupščine na nedoločen čas, ker se boji, da bi ta sklenila obnovitev vojne.

Rusija in Albanija.

Dunaj, 16. januarja. Iz Belgrada javljajo, da je dobila srbska vlada koncem zadnjega tedna zagotovilo, da vzdrži Rusija svoje predloge glede na meje Albanije. Priprani so, da stopi Rusija, kadar se bo reševalo to vprašanje, prvič iz svoje dosedanje rezerve.

Seja balkanskih delegatov.

London, 16. januarja. Včeraj ob 1. popoldne so imeli balkanski delegati skupno sejo, na kateri so sklenili, da počakajo, kaj odgovori Turčija na noto velesil, preden store sami kakšen korak. Angleški tajnik Norman je bil navzoč na seji. Po končani seji so delegati obiskali več poslanikov.

Karakterizacija položaja.

Berlin, 16. januarja. »Vossische Zeitung« javlja iz Londona: Visoka diplomatska osebnost označuje sedanji položaj tako: Anglija je resno miroljubna, Italija je zelo miroljubna, Nemčija je iskreno miroljubna, v Avstriji imajo mirovno, pa tudi vojno stranko; Francija ima sedaj preveč opraviti s svojimi notranjimi zadevami, in vsak način se pa postavi na stran Rusije.

Poslaniki pri Berchtoldu.

Dunaj, 16. januarja. Zunanji minister grof Berchtold je včeraj sprejel poslanike Rusije, Italije in Anglije in je z njimi dolgo konferiral. To konferenco spravljajo v zvezo z noto velesil, ki se ima oddati v Carigradu.

Konferenca poslanikov.

London, 16. januarja. Poslaniki so imeli včeraj popoldne sejo pri državnem tajniku Edward Greyu. O posvetovanjih ni še nobene vesti.

ZA VOJNO.

Bolgarske priprave.

Pariz, 16. januarja. »Journal« poročajo iz Sofije z ozirom na sestanek kralja Ferdinanda, ministrov, generala Savova in poveljnikov štirih bolgarskih armad: »Z današnjim dnem se prekine vojnja vlakovi, ki prehajajo preko odrinske postaje v Cataldzo. Ministri so imeli včeraj dolgo konferenco. Njih potovanje v Slivin je vredno največje pozornosti. Na vsak način se pričakujejo v kratkih dneh odločilni dogodki.«

Turška agitacija.

Carigrad, 15. januarja. Včeraj so po Peri delili brošuro mladoturškega senatorja Zija Tevfika z naslovom: »Kaj še čakamo?« v kateri zahteva avtor s krepičimi besedami, da se obnovi vojna, češ da je to edini izhod iz sedanje krize. Policija je aretirala kolporterja, ali medtem je bilo že razdeljenih na tisoče brošur.

Častniške želje.

Carigrad, 16. januarja. Častniki so imeli tajen sestanek, na katerem so sklenili poslati sultanu spomenico v imenu armade, zahtevajoč, da se obnovi vojna.

Kurdi.

Carigrad, 16. januarja. Med kurdskim četami v sajtmiejski vojašnici v Skadru (azij-skem) opažajo uporno gibanje. Čete so zahtevale, da jih pošljejo v boj. Sultan je poslal svojega glavnega adjutanta, da jim izroči njegove pozdrave in pove, da je ginjen od njihove vdanosti v sedanji krizi. Sultanovo poslanstvo je pomirilo čete. Drugi glasovi pravijo, da so zaprli nekoliko kolovodij gibanja.

TURŠKA ARMADA IN TURŠKO BRODOVJE

Berlin, 16. januarja. »Berliner Tageblatt« poroča iz Carigrada: Del turških čet so odposlali v Dardanele, nekaj pa k Cataldži. Od tu pa so odposlali zaneslive čete v Carigrad. V pondeljek popoldne so dospeli v Carigrad trije vlaki s četami in topovi iz Cataldže. Mladoturški imajo vsak teden po dvakrat posvetovanja v palači princa Saida Halim paše. Turška cenzura zatira zopet vse vesti o operacijah tur-

škega brodogoja. Vkljub temu pa se je posrečilo dopisniku »Tageblatt« dobiti zanesljiva poročila o gibanju turškega brodogoja potom brezžičnega brzojava na rumunskem poštnem parniku. V soboto zjutraj sta dve turški križarki z nekaterimi torpedi odpuli iz Dardanel. Ko so Grki opazili turški križarki, so jim odpuli nasproti. Iz grških bojnih ladij so nato obstreljavali zunanje utrdbe dardanelske. Več granat je zadelo in kapitan avstrijskega parnika, ki je došel v Carigrad, poroča, da se sledovi obstreljevanja dobro poznajo. Če imajo Turki izgube, ni znano. V soboto popoldne se je umaknilo grško brodogoja, nakar je turško brodogoja zopet odplovalo na morje. Grki so baje položili mine pri Tenedu, da otežkočijo približevanje turškega brodogoja.

TIBET NEODVISEN.

Berlin, 16. januarja. »Berl. Tagebl.« javlja iz Peterburga, da je Dalaj Lamov odposlanik iz Lhase došel v Urgo. Potrjuje se, da se v kratkem razglasi neodvisnost Tibeta. Omenjeni poslanik potuje v Peterburg, da sklene z rusko vlado tibetansko-mongolsko pogodbo, kateri naj bi sledil rusko-angleški protektorat nad Tibetom.

MONGOLIJA.

Peterburg, 16. januarja. Člani mongolske deputacije pravijo, da položaj v Mongoliji ni tako čudovit lep, kakor misli ruski kabinet. Mnogo mongolskih knezov je nezadovoljnih z rusko-mongolsko pogodbo. Krvavi spopadi z bajkalskimi kozaki so povzročili veliko razburjenje. Tudi pogajanje Rusije s Kitajsko je Mongolom sumljivo. Če ne najde mongolska deputacija uspeha v Peterburgu, obišče druga evropska glavna mesta.

Trst.

— Zaupnikom, ki so bili osebno povabljeni na zaupniško zborovanje v petek, 17. januarja pripravljamo toplo, da se zborovanja gotovo udeležijo. Zborovanje bo v zeleni dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonna 15. Tudi oni sodrugi, katerim se po pomoti morda ni ustavilo vabila, naj pridejo na zborovanje. Razpravljati se mora o izredno važnih rečeh.

— Seja mestnega sveta se je vršila v torek; na njej je obširno govoril sodrug Pittoni. Njegov krasen govor objavimo v jutrišnji številki.

— Občni zbor podružnice »Ljudskega odra« v Sv. Križu bo v nedeljo 19. t. m. ob 3. popoldne v veliki dvorani gostilne Magajna. Na dnevnem redu je tudi predavanje sodruga Regenta. Občni zbor je javen, zato priporočamo križiškim sodrugom vsem, da se udeležijo zborovanja polnoštevilno.

— Občni zbor klesarske organizacije pri sv. Križu. V petek, 10. t. m., je bil občni zbor klesarske organizacije pri sv. Križu. Občni zbor je bil zelo dobro obiskan. Za odbor je poročal sodrug Furlan Alojz. V letu 1912 je imela križka skupina 2202 K 71 vinarjev dohodkov. Centralni zvezi se je odposlalo 1921 K 80 vinarjev. Za različne stroške je izdala skupina 250 K 50 vinarjev. Prebitek znaša torej 30 K 41 vinarjev. Poročilo je bilo soglasno odobreno. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Sirk Ivan, predsednik; Sulčić Lovrenc, podpredsednik; Furlan Alojz, tajnik; Sedmak Ivan, blagajnik; Škabar Anton, Sulčić Josip, Busetti Onorjo, Bogatec Fran, odborniki; Košuta Anton in Semec Ivan, pregledovalci. Nato je poročal sodrug Ivančan iz Nabržine o koristi organizacije in skupnega dela. Po tem poročilu se je vnela živahna debata, pri kateri se je pokazalo, da klesarski delavci izvrstno razumejo važnost in potrebo organizacije. Sodrugi, ki so se udeležili debate, so sporočili tudi želje delavcev iz različnih delavnic. Tajnik sodrug Ivančan je obljubil, da bo tajništvo upoštevalo te želje. Občni zbor je izvolil tudi štiri sodruge, ki bodo skupno z nabrežinskimi sodrugi izdelali novo tarifno pogodbo, ker poteče dosedanja z 31. januarjem 1914. Nato je zaključil predsednik krasno uspešni občni zbor.

— O železniškem shodu, ki se je vršil pretečeni pondeljek v tržaškem »Delavskem domu« in ki je bil triumf socialističnega zavodnega delavstva, je objavila »Sv. Edinost« poročilo, kakor ga zamorelo napisati le ljudje, ki so izgubili vsak čut sramu in poštenja. Sveta Edinost pravi, da je bil shod — pravcati fiasco. Da je bila večina narodnjakov, kateri da so žvižgali govornikom. Narodnjaki da so s svojimi energičnim postopanjem preprečili, da socialisti niso napadli dejanske narodnjakov itd. Resnica je le, da na shodu ni bilo narodnjakov, in da ni hotel nihče pretepati narodnjakov, že zato ne, ker jih ni bilo. Nihče ni žvižgal govornikom, pač so navzoči žvižgali na naslov protidelavskega postopanja Rybačevega in Oroginovega. Res je pač tudi, da je prišlo poslušati na shod par narodnjakov kolovodij z upanjem, da jih kdo natepe. Toda naši sodrugi so se zmenili zanje toliko, kolikor za cunje v smetišču. Najbolj se pa sveta »Edinost« jezila zaradi tega, ker je dr. Ellenbogen napadal poleg vsega »celo našega dr. Rybača«. Iz tega gospoda dr. Rybača bi »Edinost« prav rada naredila svetnika in nedotakljivo osebo. Mi pa ne gojimo do njega prav nobenega spoštovanja, ker poznamo njegovo kavalirstvo.

— Paroplovna družba Avstro-Amerikana v Trstu je imela od 1. januarja 1912 do 30. novembra 1912 39,180,956 K dohodkov, v istem času predlanskega leta pa 29,470,228 K, torej lansko leto več za 9,710,728 K. Njeni parniki so prevozili v tem času 1,453,480 morskih milj, v istem času predlanskega leta pa 1,357,260 milj; torej lansko leto več za 96,220 milj.

— Svoji k svojim! Poglavlje, ki ga je »Edinost« začela očitač socialistom, da so oni zaskrivali importiranje »renjikolov« in s tem domaćim delavcem odjedli delo in kruh, hočemo od časa do časa nadaljevati. Za danes samo tole vprašanje: Solo Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu je gradila narodna tyrdka Marteland

& Cie., pri kateri so bili zaposleni večinoma italijanski podajalci; vsa mizararska dela so se izvršila pri trvdri Giuseppe Moretti v Cervinjanu — zakaj niso delali pri zgradbi narodne šole slovenskih obrtnikov in slovenski delavci?

— Lep sklep tržaških konsumnih zadrug. Vodstvo tržaški konsumnih zadrug naznanja, da bo dajalo prednjo na račun dividend in deležev onim družinam, katerih moški člani so bili poklicani pod orožje, in katere se zaradi tega nahajajo v denarnih stiskah. Družine, ki se hočejo poslužiti tega sklepa, so naprosene, da se predstavijo vodstvu z zadrugnimi listinami.

Novice.

* C. kr. poveljevanje revolucije. Kitajska revolucija, ki je končala z ustanovitvijo republike, je učkala c. kr. uradno pohvalo. C. kr. avstrijski trgovinski muzej daje trgovcem in tovarnarjem v vednost:

„Izza revolucije je na Kitajskem preroben trg; ugodne razmere trajajo že dalj časa in se še razvijajo ...“

C. kr. urad priznava zgodovinska dejstva in je celo mnenja, da je semtertja kaka revolucija prav koristna. Škoda, da se je to spoznanje tako pozno rodilo, zakaj nemška in italijanska trgovina si je med tem že precej osvojila kitajski trg.

* Duhovnik je zapustil svojo ženo. Kapucinski pater Beno Auracher, ki je bil znan propovednik in velik gromovnik na katoliških shodih, je 1. 1909 skrivno zapustil samostan in se na Angleškem poročil. Letos se je pa naveličal zakonskega življenja in 2. januarja je zapustil svojo ženo in se vrnil v samostan. Ženi je pustil pismo, v katerem jo tolaži, da bosta v večnosti združena. Kako pa se bo zapuščenica žena preživljala, to pa seveda hinavskega popa nič ne briga. V pismu pravi, da mora potolažiti svojo vest in da jo za to zapušča.

* Strahoten umor. Na posestvu Ringelwalde na Pruskem je umoril hlapec tri osebe: posestnika Kalisa in njegovo ženo in služkinjo. Kalisova otroka je morilec pustil pri življenju, a prej jima je zagrozil s smrtjo, če bi klicala na pomoč. Morilec je pobil najprej Kalisa v hlevu, potem je udril v spalnico in umoril spečo ženo. Da bi sledove svojega groznega čina izbrisal, je umoril še služkinjo, ki je spala v drugem poslopju, precej oddaljenem od stanovanja. Trupli umorjenih zakoncev je zavlekel morilec v shrambo za slamo in jo zažgal. V stanovanju je udril v blagajnico in pobral ves denar. Morilca so dobili.

* K aferi posmrtnih zadrug »Balkan«. Bivši ravnatelj posmrtnih zadrug »Balkan« je prošil zagrebško sodišče, da ga izpusti do glavne razprave proti kavciji na svobodo. Albinjeva prošnja je bila v obeh instancah odbita in ostane še nadalje v zaporu.

* Gluhonemi — bebeli. Državni zakoni omejujejo gluhonemim državljanske pravice prav tako kakor bebelcem. Proti tej krivici se jako odločno oglašajo gluhonemi sami v svojem glasilu »Taubstumm-Revue«. V slučaju zločinov, glede dolžnosti proti državi in družbi veljajo ti nesrečniki, ki že itak čutili dovelj svojo nesrečo in žive večinoma vsi v prepričanju, da jih družba prezira in preganja, kot polnopravni in za svoja dejanja odgovorni državljani, ne pa tako glede na državljanske pravice. Še novi tiskovni zakon ima pri določbah glede kolportaje tako določbo, ki izključuje gluhoneme in bebelce. Take določbe so pač preveč nazadnjaške, zakaj vsi vemo, da se gluhonemi vzgajajo po zavodih in da je izobražen gluhonemec, kolikor ne pride posluh v poštev, lahko enako inteligenten in odgovoren za svoje delo in ravnanje kakor drugi, ki imajo dar sluha in govornice. Take zakonite določbe so avstrijski pečat nazadnjaštva.

* Žrtve ameriških železnic. Leto za letom naraščajo nesreče na ameriških železnicah. Žrtve ameriških železnic so se letos pomnožile nad onimi lanskega leta za 189 mrtvih in 19.379 ranjenih, kakor izkazuje meddržavna trgovska komisija v svojem letnem poročilu. Vseh ponesrečencev na parnih železnicah je bilo 180.123. Pri teh je bilo 10.585 oseb ubitih in 169.538 ranjenih. Med ubitimi je bilo 3635 železniških uslužbencev, 318 potnikov in 6632 drugih oseb, ki so na ta ali drugi način postale žrtve železniškega mola. Od ranjenih jih je bilo 142.442 železniških uslužbencev, 16.386 potnikov ter 10710 drugih oseb. Kar pa je najžalostnejše pri vsem je to, da se »skrba« in za blagor svojih državljanov »vnet« vlada prav nič ne zmeni, da bi zmanjšala to grozno število, ki je percentualno gotovo najvišje med vsemi deželami na svetu.

* Zanesljivi prijatelji. Čeprav trdijo dandanes vse vprek, da ni na svetu več dobrih zvestih, zanesljivih prijateljev, pa priča naslednja dogodovščina, ki jo poročajo angleški listi, ravno o prijateljstvu, ki se je izkazalo. Mlada poročenca sta prebivala na kmetih. Nekega dne se je moral soprog odpeljati v mesto. Svoji soprogi je obljubil, da bo ob šestih zvečer zopet doma. Ali zaman ga je čakala soproga do polnoči. Njena skrb je priklopila do vrhunca. Vstala je, zbudila svojega očeta in odposlala sta pet brzojavk petim najboljšim prijateljem moža. V brzojavkah vprašuje soproga, ako morda njen mož prenoči pri enem od prijateljev. Ko se svita jutro, še ni nobenega odgovora. Ob šestih zjutraj pa priropoče kmečki voz pred hišo, na vozu sedi pogrešani soprog in ostanki njegovega razbitega avtomobila. V istem trenutku pa pride tudi poštni sel z brzojavko in v kratkih presledkih še štirje. Vse brzojavke so se glasile: »Da, John prenočuje noč pri meni.«

Delavsko gibanje.

— Stavke v Novem Jorku. V torek so priredili stavkujoči krojači v Novem Jorku demonstracijo, ki se je udeležilo 100.000 delavcev. To je največja delavska demonstracija, kar jih je bilo doslej v Novem Jorku. Demonstracija je potekla v najlepšem redu. V Union Square je bil nato shod, na katerem so govo-

rili v šestih različnih jezikih. Stavkujočim krojačem se bo v kratkem pridružil še 30.000 izdelovateljev bluz. Po mestu vlada nemir. Stavkujoči krojači simpatizirajo vsi sloji prebivalstva. — Stavka natakarev traja še vedno. Danes bodo prenehali z delom kuharji in natakari tudi po onih hotelih, kjer so doslej še delali.

— Drugi mednarodni kongres za rešitvo in preprečevanje nezgod. Od 9. do 13. septembra t. l. bo zboroval na Dunaju II. mednarodni kongres za rešitvo in preprečevanje nezgod; na dnevnem redu je varstvo delavstva v tovarnah, na stavbah, v rudarstvu, na plavžih, v zemljedelstvu in gozdarstvu ter pri električnih napravah. Zbor se bo pečal tudi z rešitvijo na morju in rekah ter v rudnikih in sorodnih obratih. Prvi kongres je zboroval leta 1912 v Frankobrodu ob M.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Splošna prijublenost

preizkušenega : Franckovega : kavi-
nega dodatka* pripisati je njegovi ne-
dosežni izdatnosti v jedru, okusu in barvi.

* s kavnim mlečkom.

18. januarja 1913 v »Narodni dom«

kjer bo

IX. velika mednarodna maskarada

ki jo priredita letos skupno orga-
nizaciji tobačnih delavk in delav-
cev ter »Vzajemnost« v Ljubljani.

Najlepa in neoriginalnejša maska dobila vsaka po eno darilo. — Lepe moške in ženske maske v narodni noši dobe posebna darila.

Bogat plesni red. — Začetek ob 8. zvečer.

Vstopnina: Za organizirano delavstvo 60 vin, za ostale v predprodaji 80 vin, pri blagajni 1 K, maske 80 vin
Vstopnice prodajajo: Zaupnice in zaupniki obeh organizacij, prodajalne »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico«. Strokovno tajništvo ter tobakarni gospe Šešarkove v Selenburgovi ulici in gđc. J. Dolenceve v Prešernovi ulici.

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Erfurtski program)

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenil Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 1-70. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi »Zarje«.

Žepni koledar

za delavce sploh in pro-
metne uslužbence
za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Možna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebnih dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarifi. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi medni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarjo«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s pripojenim) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Tobakarne oziroma prodajalne »Zarje« v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhomom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Beden, ulica Madonnina št. 2.
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boc-
cacio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Ca-
serma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Roian.
Benussi, Greta.
Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.
Artuš, Belvedere 57.
Sekovar, Piazza Caserma.
Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.
Wenc Neža, Via Broletto.

Žepni koledar za 1913

v Trstu

se dobi pri ANTONU VAUPOTIČU v
»Delavskem domu«, ulica Madonina 15.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

r. z. z. n. z.

4³/₄

v Ljubljani

obrestuje hranil. vloge po 4³/₄ od 1. januarja 1913 naprej

brez odbitka rentnega davka.

Rezervni zaklad nad K 700.000

Javna zahvala.

zavarovalnici »Janus«.

Zahvaljujem se tople zavarovalnici »Janus«, da mi je ta brez ovire kapital, za katerega je bil moj umrli soprog le kratek čas zavarovan, takoj brez vsakega odbitka izplačala.

Priporočam najtopleje ta zavod in priporočljiva je tudi zavarovalnica za pre-skrbo družin.

Maribor, 10. prosinca 1913.

Marija Fiedler s. r.

Maribor, Karčovin 157.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

»Zarja« se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije trg.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Subić, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, »
Kušar, »
Podboj, »
Biziak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Šešark, Selenburgova ulica
Suhadole Anton, Zelena jama 5

Dolenec, Prešernova ulica
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, dovska ulica.
Wisiak, Gospodska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Brag.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
L. kar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta